

ECOLOGISCH WERKPROTOCOL

EEKELERWEG

TE WINTERSWIJK

Ecologie

Rapportage ecologisch werkprotocol

Eekelerweg te Winterswijk

Opdrachtgever	Gemeente Winterswijk Postbus 101 7100 AC Winterswijk
Rapportnummer	4960.004
Versienummer	D4
Status	Eindrapportage
Datum	20 juli 2021
Vestiging	Gelderland Fabriekstraat 19c 7005 AP Doetinchem 0314 - 365150 doetinchem@econsultancy.nl
Opsteller	De heer ing. E.R. Witter
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	De heer J.G. Boogaard, BSc
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	PROJECTGEBIED EN VOORGENOMEN PLANNEN	2
2.1	Ligging	2
2.2	Voorgenomen werkzaamheden	2
3	ECOLOGISCHE RANDVOORWAARDEN	3
3.1	Inleiding	3
3.2	Grote zilverreigers, ganzen en watervleermuizen	3
3.3	Oehoe	3
3.4	Voorkeursperiode onderzoekswerkzaamheden	4
3.5	Algemene zorgplicht	5
3.5.1	Broedvogels	5
3.5.2	Vleermuizen	5
3.5.3	Overige zoogdiersoorten	5
3.5.4	Reptielen	6
3.5.5	Amfibieën	6
3.5.6	Vissen	6
4	SAMENVATTING	7

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van de gemeente Winterswijk opdracht gekregen voor het opstellen van een ecologisch werkprotocol ten behoeve van diverse onderzoeken naar de ecologische kwaliteit van de kleiput aan de Eekelerweg te Winterswijk.

Het ecologisch werkprotocol is opgesteld naar aanleiding van de conclusies van de quickscan flora en fauna en nulsituatie onderzoek die Econsultancy in respectievelijk november 2017 en september 2018 heeft uitgevoerd (rapport 4963.001 en 4963.003).

Een eerste versie van het ecologisch werkprotocol is uitgebracht in oktober 2018 (rapport 4693.004, versie D2). Het huidige werkprotocol betreft een aanpassing hierop, ten aanzien van zowel een wijziging in het type werkzaamheden als in de ecologische omstandigheden. De werkzaamheden bestaan uit veldonderzoeken naar de invloed op de waterkwaliteit. In 2021 heeft zich in de directe omgeving een oehoe-paartje gevestigd, die succesvol heeft gebroed. Deze omstandigheden zijn van invloed op met name de planning van werkzaamheden en hebben zodoende geleid tot een aanpassing van de eerdere versie van het ecologisch werkprotocol.

De ecologische begeleiding van de werkzaamheden worden uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Voor de aangetoonde en te verwachten soorten geldt dat overtredingen van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming worden voorkomen door het treffen van maatregelen en middels het werken binnen randvoorwaarden. Het is in het kader van de zorgplicht bovendien noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen te voorkomen.

In het werkprotocol wordt overzichtelijk weergegeven welke periodes van het jaar of van een dag vermeden moeten worden. Tevens wordt aangegeven hoe te handelen in het geval er onverhoopt buiten de optimale periodes gewerkt moet worden.

Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

Het ecologisch werkprotocol dient bij de betrokken partijen en de uitvoerende partij bekend te zijn. Voor vragen, opmerkingen of bij calamiteiten kan contact worden opgenomen met één van de ecologen van Econsultancy of de gemeente Winterswijk.

2 PROJECTGEBIED EN VOORGENOMEN PLANNEN

2.1 Ligging

Het werkgebied (± 50 hectare) ligt tussen de Eekelerweg en de Vreehorstweg, circa 2 kilometer ten zuidwesten van de kern van Winterswijk. Het werkgebied bestaat uit de kleiput en het ten zuidwesten ervan gelegen opslagterrein.

Figuur 1. Afbakening werkgebied.

2.2 Voorgenomen werkzaamheden

Voor de beoogde natuurinrichting van de kleiput zijn verschillende onderzoek noodzakelijk. Dit betreft de volgende onderzoeken:

1. Naleveringsexperiment Fosfor (op 10 locaties worden (vanuit een boot)kolommen gestoken in de waterbodem);
2. Bepaling bladval (op 5 locaties worden op enkele meters van de waterkant kuipen geplaatst onder de waterspiegel) ;
3. Bepaling afspoeling (op 5 locaties in de oever worden stroomgoten gegraven met opvangvat);
4. Visonderzoek (éénmaal wordt met zegen op het open water en met electrovisapparatuur langs de oever bemonsterd).

Het betreft kortdurende werkzaamheden die per onderdeel binnen één of enkele dagen kunnen worden uitgevoerd.

3 ECOLOGISCHE RANDVOORWAARDEN

3.1 Inleiding

Bij de ecologische randvoorwaarden die voor het project van toepassing zijn, kan onderscheid gemaakt worden in maatregelen ter beperking van schade aan individuen van beschermde soorten (zorgplicht) en randvoorwaarden die betrekking hebben op het behoud van aanwezige natuurwaarden.

De te behouden natuurwaarden zijn grotendeels beschreven in het nulsituatieonderzoek en hebben betrekking op (1) behoud van rust, donkerte (slaapplaats grote zilverreiger en grauwe gans), (2) bejaagbaar oppervlakte (watervleermuis) en (3) de aanwezigheid van een bezet nest van de oehoe.

De bescherming van individuen van beschermde soorten heeft betrekking op het verstoren van broedvogels, waaronder baltsgedrag van de oehoe en het verontrusten van takkelingen.

3.2 Grote zilverreigers, ganzen en watervleermuizen

Donkerte, rust en een zeker (bejaagbaar) wateroppervlak is nodig om de huidige functies voor watervogels en vleermuizen te behouden. Voor de functies voor grauwe gans, grote zilverreiger en watervleermuis zijn in de omgeving geen goede alternatieven aanwezig. Randvoorwaarden voor de werkzaamheden zijn daarom:

- behoud van donkerte;
- behoud van rust, met name in de nacht;

Tijdens de werkzaamheden dient de periode van *1 uur voor zonsondergang tot 1 uur na zonsopkomst* te worden gestaakt. In die tijd zijn de functies voor grauwe gans, grote zilverreiger en watervleermuis bepalend. Geluid en licht afkomstig van de activiteiten zijn potentieel verstorend. Bij verstoring is sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming. Hiervoor is geen ontheffing aangevraagd of verleend. Daarom dient verstoring te worden voorkomen.

3.3 Oehoe

In het seizoen 2020-2021 heeft zich in het aangrenzende bos een oehoepaartje gevestigd. Het nest bevindt zich in de bosrand, grenzend aan “diepe plas”. Werkzaamheden in de omgeving van het nest kunnen potentieel verstorend zijn. Dit betreft niet alleen de fase waarin de eieren of jongen op het nest zijn, maar ook de fase waarin de jongen zijn uitgevlogen maar nog in de buurt van het nest blijven (takkelingen-fase). Daarnaast kan verstoring tijdens de baltsperiode leiden tot het verlaten van een territorium.

Over de verstoringsgevoeligheid van de oehoe zijn weinig literatuurgegevens bekend. Krijgsveld et al. (2008) benoemt de soort alleen zijdelings en ook de website van oehoewerkgroep of vogelbescherming levert weinig concrete data op. Over het algemeen kan gesteld worden dat de verstoringsgevoeligheid afhankelijk is van veel factoren. De mate van reeds aanwezige verstoring en de voorspelbaarheid speelt een belangrijke rol.

De expertise omtrent de soort ligt bij de oehoewerkgroep Nederland, die het nest volgt. Mede op basis van de aanwijzingen van de oehoewerkgroep zijn de volgende periodes in het jaar relevant als het gaat om verstoring (zie tabel I, de datums geven niet de exacte periode aan):

Tabel I. Verstoringsgevoelige periodes oehoe

Periode	Fase broed-biologie oehoe	Verstoringsgevoeligheid
half januari-februari	balts	aanwezigheid menselijke activiteit op het water potentieel verstorend, keuze nestplaats
maart-juni	nestjongen	aanwezigheid menselijke activiteit op het water potentieel verstorend, voedselaanvoer
juni - augustus	takkelingen	aanwezigheid menselijke activiteit op het water potentieel verstorend, opjagen (verdrinking)
oktober-november	herfst balts	aanwezigheid menselijke activiteit op het water potentieel verstorend, keuze nestplaats

Gelet op de huidige rust die in het gebied heerst en de door de oehoewerkgroep aangegeven risico's, is de verwachting dat de onderzoeken naar de waterkwaliteit potentieel verstorend kunnen zijn en dat daarom de gevoelige periodes moeten worden ontzien. De werkzaamheden ter plaatse van de oevers dienen per boot bereikt te worden. Voertuigen kunnen op het gronddepot worden geparkeerd.

3.4 Voorkeursperiode onderzoekswerkzaamheden

De voorkeursperiode voor de onderzoekswerkzaamheden, rekening houdend met zowel de functie als slaappleats, jachtgebied watervleermuizen en het broedseizoen voor de meeste vogelsoorten en de oehoe is **september tot en met en de eerste week van oktober + december** (zie tabel I). De werkzaamheden die per boot plaatsvinden (zowel het uitzetten van bemonsteringsmaterialen als het verzamelen van de monsters) zijn gelimiteerd tot de periodes in de tabel, gedurende de dag. Omdat de oehoe als nacht-actieve soort wel overdag in het gebied verblijft zijn ook werkzaamheden overdag potentieel verstorend. Afwijkingen ten opzichte van deze periodes zijn alleen mogelijk in overleg met gemeente, een ter zakekundig ecooloog en de oehoewerkgroep.

Tabel I voorkeursperiode werkzaamheden onderzoeken ecologische kwaliteit

	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
optimale periode werkzaamheden vullen												
broedseizoen vogels												
vliegseizoen vleermuizen												
slaappleats functie ganzen en reigers												
baltsactiviteit oehoe												
broedseizoen oehoe												
takkelingen oehoe												

Indien er door dwingende omstandigheden buiten de optimale periode gewerkt dient te worden, zal een ter zake kundige ecooloog een hernieuwde toetsing uitvoeren van de werkzaamheden en waar nodig aanvullende maatregelen voorstellen.

3.5 Algemene zorgplicht

3.5.1 Broedvogels

Voor de binnen het projectgebied voorkomende algemene broedvogels geldt dat, indien ingrepen buiten het broedseizoen worden uitgevoerd of worden gestart, er geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot broedvogels. In de Wet natuurbescherming wordt geen vaste periode gehanteerd voor het broedseizoen. Globaal kan voor het broedseizoen de periode half maart tot half augustus worden aangehouden. Geldend is en blijft de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen. Verstoring van broedende vogels kan redelijkerwijs worden uitgesloten, zolang men in de voorkeursperiode werkt. Aangezien er soorten zijn die in de voorkeursperiode (september) kunnen broeden, dien voorafgaand het verwijderen een schouw uit te worden uitgevoerd naar de aanwezigheid van late broedvogelsoorten, zoals houtduif. In december is een dergelijke schouw niet noodzakelijk, in struikgewas en bomen zijn geen soorten te verwachten die vroeg beginnen met broeden, zoals ransuil en raaf.

- Het is toegestaan om enige vegetatie in de oever te verwijderen in de winterperiode, ter voorbereiding op de werkzaamheden.
- Indien er dwingende redenen zijn om binnen het broedseizoen te werken, dan dient een door een ter zake kundige een schouw te worden uitgevoerd naar de aanwezigheid van broedgevallen in de omgeving van het werkgebied. Hierbij dient binnen een straal van 75 meter vastgesteld worden of zich jaarrond beschermde nesten bevinden van hollenbroeder of makers van grote nesten zoals buizerd, sperwer, wespandief of boomvalk. Daarnaast dient binnen een straal van circa 15 meter worden vastgesteld of er nesten van watervogels zoals meerkoet of wilde eend aanwezig zijn.

3.5.2 Vleermuizen

Behoud van rust en donkerte zijn voldoende om schade aan vleermuizen te voorkomen. De maatregelen genoemd in paragraaf 3.2 zijn van toepassing.

3.5.3 Overige zoogdiersoorten

Aanvullende maatregelen te voorkoming van schade aan zoogdiersoorten zijn niet van toepassing, er van uitgaande dat er geen graafwerkzaamheden in het droge plaatsvinden. Indien er graafwerkzaamheden in de bestaande oevers plaatsvinden, dan zal een ter zake kundige ecooloog een hernieuwde toetsing uitvoeren van de werkzaamheden en waar nodig aanvullende maatregelen voorstellen. Vastgesteld dient te worden of er mogelijk sprake is van verstoring van hollen van zoogdieren die niet onder de provinciale vrijstellingsregeling vallen.

- Voor onderzoek naar afstroming worden gootjes gegraven in de oevers (op maximaal 5 plaatsen). Bij het graven moeten hollen van zoogdieren worden ontzien.

3.5.4 Reptielen

De enige reptielensoort die binnen het werkgebied voor kan komen is de hazelworm. De hazelworm valt onder artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Voor het doden of verwonden is geen ontheffing aangevraagd of verleend. Om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen zal er voor gezorgd moeten worden dat er geen hazelwormen worden gedood. De onderzoekswerkzaamheden zijn niet potentieel versturend voor hazelwormen. Aanvullende maatregelen zijn niet noodzakelijk.

3.5.5 Amfibieën

De te verwachten soorten zijn beschermd volgens artikel 3.3 van de Wet natuurbescherming. Ten behoeve van de werkzaamheden geldt een provinciale vrijstelling van de verbodsbepalingen voor deze soorten. Schade aan individuen dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is te worden voorkomen. De onderzoekswerkzaamheden zijn niet potentieel versturend voor amfibieën. Aanvullende maatregelen zijn niet noodzakelijk.

3.5.6 Vissen

Geen van de aangetroffen of te verwachten vissoorten zijn beschermd. Maatregelen om schade te voorkomen zijn niet van toepassing. Het bemonsteren van de visstand dient te worden uitgevoerd door een ter zake kundige.

4 SAMENVATTING

Econsultancy heeft van de gemeente Winterswijk een ecologisch werkprotocol opgesteld ten behoeve van diverse onderzoeken naar de ecologische kwaliteit van de kleiput aan de Eekelerweg te Winterswijk.

De ecologische begeleiding van de werkzaamheden worden uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Voor de aangetoonde en te verwachten soorten geldt dat overtredingen van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming worden voorkomen door het treffen van maatregelen en middels het werken binnen randvoorwaarden. Afwijkingen op de werkwijze kunnen van invloed zijn op eventuele noodzaak voor het verkrijgen van een ontheffing voor beschermde soorten. Daarom dienen wijzigingen in de werkwijze of werkperiode gemeld te worden aan de ecooloog van de gemeente Winterswijk.

Randvoorwaarden

Bij de ecologische randvoorwaarden die voor het project van toepassing zijn, kan onderscheid gemaakt worden in maatregelen ter beperking van schade aan individuen van beschermde soorten (zorgplicht) en randvoorwaarden die betrekking hebben op het behoud van aanwezig natuurwaarden.

Samengevat zijn de volgende randvoorwaarden van toepassing:

- behoud van de huidige steile oevers aan zuidoost- en noordoostzijde van de plas;
- behoud van donkerte;
- behoud van rust, met name in de nacht;
- Er wordt niet gewerkt met machines of materieel in de periode van 1 uur voor zonsondergang tot 1 uur na zonsopkomst.
- Het werkterrein mag na afloop van de werkzaamheden niet worden verlicht.
- Het is toegestaan om vegetatie te verwijderen in de winterperiode, ter voorbereiding op de werkzaamheden.
- In verband met de aanwezigheid van een nest van de oehoe langs de noordoostelijke oeverzone worden de werkzaamheden ten behoeve van het onderzoek naar waterkwaliteit niet uitgevoerd in de voor de soort gevoelige periodes van verstoring. Afwijkingen ten opzichte van deze periodes zijn alleen mogelijk in overleg met gemeente, een ter zakekundig ecooloog en de oehoewerkgroep.
- Indien er dwingende redenen zijn om binnen het broedseizoen te werken, dan dient een door een ter zake kundige een schouw te worden uitgevoerd naar de aanwezigheid van broedgevallen in de omgeving van het werkgebied. Hierbij dient binnen een straal van 75 meter vastgesteld worden of zich jaarrond beschermde nesten van bevinden van hollenbroeders of makers van grote nesten zoals buizerd, sperwer, wespandief of boomvalk. Daarnaast dient binnen een straal van circa 15 meter worden vastgesteld of er nesten van watervogels zoals meerkoet of wilde eend aanwezig zijn.
- Bij graafwerkzaamheden in bestaande oevers voor het onderzoek naar afstroming (op maximaal 5 plaatsen) moeten hollen van zoogdieren worden ontzien.

